

ФІЛОСОФІЯ СТАРОДАВНЬОЇ ІНДІЇ

Постановка проблеми: Питання про витоки філософії завжди було актуальним для сучасного історико-філософського дискурсу. Головні питання: у чому полягає специфіка філософського знання? Які критерії філософськості слід визнати, щоб окреслити базу історії філософії? Якою має бути методологія вивчення філософії античного світу? Наскільки розумним є протиставлення «східних» та «західних» філософських традицій? Центром зародження філософії переважна більшість дослідників визнає не тільки культуру Стародавньої Греції, а й Стародавньої Індії. Давня індійська філософія відрізняється багатоманітністю відповідей на питання щодо походження світу та буття людини у ньому.

Мета: - з'ясувати, чому світоглядні вчення Стародавнього Сходу називають релігійно-філософськими;
- з'ясувати, що було взято за основу поділу індійської філософії;
- визначити поняття: «сутра», «карма», «Веди», «упанішади», «теїзм», «пантеїзм», «сансара», «нірвана».

Виклад матеріалу: Вважається, що відлік історії сучасної цивілізації розпочався приблизно 10 тис. років тому на території Стародавнього Сходу, яка охоплювала величезний регіон від Єгипту до Японії. Основа світогляду давніх цивілізацій – це поєднання релігійних вірувань і філософських поглядів. Давньосхідні вчення досить часто називають релігійно-філософськими, оскільки філософія тоді ще не виокремилася в самостійне вчення. Найвідомішими є філософсько-релігійні погляди народів, які населяли Стародавню Індію та Китай.

Символом індійської філософії є індійський мудрець як усамітнена, самодостатня, заглиблена у свій внутрішній світ особистість далі. Цей мудрець спирався на філософію як на дійсне знання, не заперечуючи релігії та міфології. Давня індійська філософія була тісно пов'язана з міфологією та релігією. Довгий час її ототожнювали з **Ведами**. У перекладі зі санскриту (староіндійської мови) «**веди**» означає «відання» або «священне знання». **Веди** – священні книги аріїв, які завоювали Індію всередині II тис. до н.е. Завдяки Ведам індійську філософію вважають найдавнішою у світі, оскільки ці священні книги – найдавніші з відомих нам пам'яток духовної культури людей. **Сутра** – це філософські книжки, які виникли в VI-V ст. н.е. Вони перекладаються як «нитка, на яку нанизані намистини». **Сутра** була лаконічною та легкою для запам'ятовування думкою про світ, яка могла висловлюватися декількома словами. [18-19 с., 2] Мудреці-філософи вважали, що страждання людини, яким, на їхнє переконання, є життя, припиняється зі звільненням від власної **карми** – закону, що визначає людське життя. Людина має прагнути досягти спокою за його межами. При цьому звільнитися від карми можна лише за умови досконалої поведінки (дотримання певних етичних норм). Таке трактування людського життя підтримували не всі давньоіндійські мудреці. Були й такі, які пропонували людям сповна втішатися його принадами. [38 с., 1] Першою спробою філософського осмислення релігійного змісту Вед були **упанішади**, на яких базується значний пласт індійської філософії. В упанішадах є сюжет, який взято за основу цієї філософії. Всесвіт, – зазначається в упанішадах, – це ідеальний, духовний або розумний світовий початок – Бог. Різні народи мали своє уявлення про Бога. [22 с., 2] Якщо Бог постає творцем світу, який стоїть поза світом або над світом, то таке переконання називається **теїзмом**. У теїзмі Бог – це особистий початок (оскільки існує у вигляді особи), а тому досить часто називається особистим Богом. Проте в давнину уявлення про Бога було іншим. Уважалося, що все, що оточує нас, – це і є Бог, тому Бог і світ тотожні. Бог утілений у Всесвіті, Він скрізь, а тому ніде конкретно, він не поза світом, а всередині нього, оскільки він і є світ. А світ, який є безконечним божеством, існує вічно, нізвідки не взявся і нікуди не може подітися. Це переконання називається **пантеїзмом**. [22 с., 2] **Сансара** також називається колесом переродження. Поки фізичне тіло живе, у ньому живе і душа; коли тіло вмирає, душі треба було повернутися до пантеїстичного божества і злитися з ним, стати ним і перестати бути душею. Проте цього не відбувається, і душа вселяється в інше тіло; коли гине і воно, душа починає жити в новому тілі – і так постійно. У яке тіло вселитися (народитися) наступного разу вирішується відповідно до закону – **карми**: якщо одне життя було поганим, наступне буде кращим і навпаки. [37 с., 1] Наша душа міцно прив'язана до сансари, і після чергової смерті ми знову народжуємось для того, щоб із часом знову померти. Заповітна мрія давнього індуса – не народитися більше, померти остаточно для того, щоб народитися навіки і, переставши бути собою, стати всім. Повернення до пантеїстичного божества називається **нірваною**. Щоб досягти нірвани, треба відмовитися від власної індивідуальності та втратити себе через приєднання до цілого світу, зрозуміти, що мене як такого немає, а є лише весь Всесвіт, а «Я» – розчиняється в ньому і відкриває шлях до нірвани. [24 с., 2]

Висновок: Такі сакральні канонічні твори Стародавності як **Веди**, **сутра**, **упанішади** – є вагомим внеском не лише до історії становлення філософії, але й літератури. **Мета** філософування у культурі Стародавньої Індії – це особистісний вихід на новий якісний рівень буття, звільнення від тенет сансари та досягнення моральної та тілесної досконалості.

Список використаних джерел

1. Ільїн В. В., Кремьєв В. Г., Філософія: мислителі, ідеї, концепції: Підручник – К.: Книга, 2005. – 387 с. С. 36-38.
2. Огнев'юк В.О., Утюж І.Г., Філософія. Історія філософії: Підручник для 10 класу загальноосвіт. навч. закл. (профільний рівень). – К.: Грамота, 2010. – 256 с. С. 18-19, 22-24.